

PARTITIONVM
Theologicarum

DISPUTATIO XXXVII.

De

STATV HO-
MINIS POLI-
TICO,

In inclutâ & Florentissimâ Academiâ Wit-
tebergenſi propoſita
PRÆSIDE

M. IACOBO MARTINI
Professore publico:

Respondente

TOBIA CVNONE
Magdeburgensi.

Sumptibus Clementis Bergeri
Bil liopolæ Wittebergenſis.

ANNO 1611.

Magnificis, Amplissimis, & Praestantissimis

V I R I S,

PETRO THYLÆO J.V.D.

JOANNI MARTINO ALEMANNO

Patricio, Cofs. digniss.

STEPHANO OLVENSTEDT Jurium D.

Dn. & Syndico.

HEINRICO à BRAKEN

WILHELMO DVIS

ERASMO CRAMERO

GEORGIO SCHMIDT

Camer. meritis

Senatori.

Civi primario.

Nec non

Reverendis & Clarissimis Viris,

JOANNI NESNERO Ecclesiae Joannitanae My-
stae primario.

Dn. M. JOANNI MALSIO Ecclesiae Catharinianae Pastori
fidelissimo.

HERMANNO CRANZIO Ecclesiae Metropoli-
tanae Diacono Solertiss.

*Patronis, Fautoribus, & Promotoribus aeternum colendum exercitium hoc
Th. oblitum confecto & inscribo,*

M

Unera non reprobant hominum tenuissima, puris
Deprompta fibris, Numina.
Non holocausta magis centum mactata Jehovam.
Quam thura placant fumida.

Euge Viri pietate graves, virtutis Athlantes,
Litata vobis offero

Dona. sed haec quae sunt exilia, vilia, nullo
Fulgore resplendentia.

Haec, quia sinceræ sunt imâ mentis abyssus
Deducta, Vos assumite.

Sumite, sed nitido vultu, vestriq; favoris
Umbone me defendite.

Tobias Cuno Magdeburgensis.

TYPVS HVIVS DISPVTATIONIS.

Doctrina de Ordine Politico agit partim de

DISPUTATIO XXXVII.

De
Statu Politico.

CONTINUATIO.

Constat primarios vite ordines tres
esse: Ecclesiasticum, Politicum, &
Oeconomicum, sive, ut vulgo ap-
pellare solemus, Ministerium, Magistratus, &
Conjugium; nos Germani, dicitur 1. *Lehr* /
2. *Behr* / und 3. *Behrstandt*: quorumq;
munia veteres vulgari hoc versiculo comple-
xi sunt:

Tu supplex ora, tu protege, tuq; labora:
absq; dubio ad imitationem Anselmi, qui in
libro de similitudinibus cap. 126. in hac verba
definit. Tres sunt hominum ordines: videlicet
Orantes, Agricultores, & defensores. Atq; id
rectè & verè: Quandoquidem Ministrorum
est docere Mal. 2. v. 7. Jerem. 15. v. 19. Syr. 45. v. 21.
Parentum deinde alere sobolem & familiam
juxta illud preceptum Pauli Eph. 6. v. 4.
ἐκτρέφετε, enutrite liberos vestros, Et 1. Tim. 5.
v. 8.

v. 8. inquit: Si quis suis & maximè familiari-
bus non providet, fidem abnegavit, & est infi-
deli deterior. Deniq; Magistratus est vim
hostiū & quascunq; injurias à subditis prohi-
bere 1. Sam. 14. v. 48. Prov. 20. v. 30. Rom. 13. v. 4.
Et Apostolus Paulus universos hos ordines
approbat & confirmat Rom. 12. v. 4. & seq.
Quemadmodū enim in uno corpore membra
multa habemus, membra verò omnia eandem
non habent actionem: Sic multi unum cor-
pus sumus in Christo Iesu, singulatim autem
alij alia membra. Habentes autem diversa do-
na pro gratia quæ nobis data est. Qui docet in
docendo, qui præest cum diligentia: qui mise-
ricordiam exercet. (Quod licet omnibus ho-
minibus; Oeconomis tamen & Patribus fa-
miliis potissimum inculcatur Eph. 4. v. 28.)
cum hilaritate. Cū igitur de Ordine Eccle-
siastico sufficienter actum sit in loco de Eccle-
sia: item de Oeconomico in proximè preceden-
te disputatione: jam aliquid de Ordine Poli-
tico dicendum erit. Nam & de hoc statu sive
ordine agendum est in Ecclesia & Sancta
Theologia: Cū Politia sint hospitia Eccle-
sia:

*sia: & piorum sive Magistratum sive
subditorum conscientia adversus fanaticos
erudienda & confirmanda.*

Thesis I.

DOctrina de Ordine politico agit partim de Magistratu,
partim de subditis.

2. Magistratus politicus primùm ab Ecclesiastico munere
distinguendus: Deinde in ejus naturam accuratius inquiren-
dum.

3. Prius propterea: quia in papatu hi duo status adeo erant
permixti & confusi, ut illorum distinctio penè tota fuerit sub-
lata.

*Ordo poli-
ticus ab
Ecclesiasti-
co distingo-
uitur.*

4. Distinguuntur autem tribus potissimum: *Obiectis, Gu-
bernationis forma, & sine secundario.*

5. *Obiectis:* Magistratus tantùm circa hominis externa
est; ideòq; duntaxat secundum acta & probata pronunciat
*Deut. 17. v. 4. 5. 6. Minister utraq; & externa & interna serio
arguit. 1. Cor. 5. v. 1. 1. Thess. 5. v. 2. Tit. 1. v. 15. Marc. 7. v. 21.*

1.
2.

6. Gubernationis quoq; forma alia est Magistratus, alia
Ministri. Ille enim accinctus est gladio, & vi corporali arma-
tus, quâ contumaces coerceat, vel, si aliter fieri non potest,
omniò disperdat, *Matth. 10. v. 28. Rom. 13. v. 4. Minister dun-
taxat gladio Spiritus, hoc est, concione verbi & potestate
clavium est instructus Eph. 6. v. 17. 2. Cor. 13. v. 10.*

3.

7. Fine tandem secundario. Magistratus enim Politicus
curat, quæ sunt temporaria, & hujus vitæ propria: Minister
animarum curam gerit, & eorum, quæ vitam illam alteram
& æternam concernunt.

8. Cæterùm ut Magistratus natura rectè explicetur, duo
attendenda sunt, Definitio, & Officium.

9. Definitio primùm proponenda, deinde resolvenda est.

*Definitio
Magistra-
tus.*

10. Definitionem damus talem: Magistratus est ordo
politicus, à Deo constitutus, legitimè imperans subditis.

11. Resol-

11. Resolvitur in genus & differentiam. Genus est : Ordo *Definitio-*
Politicus : in eo enim coincidit cum subditorum statu, nec non *ni resolu-*
Oeconomico. *lutio.*

12. Cum illo quidem : 1. Quia prudentia politica confi- *1. Genus.*
stit non tantum in imperando sed & in obsequendo. 2. Quia
tam subditi, quam Principes ad Reipublicæ constitutionem
requiruntur.

13. Cum hoc verò : Quia quælibet domus & quælibet
familia politię pars est.

14. Differentia duplex datur : Generica & Specifica. *2. Diffe-*

15. Illa ab efficiente est, quæ solus Deus, Deut. 1. v. 17. *rentia du-*
plex.
Judicium Dei est. Et Proverb. 8. v. 15. Sapientia aeterni Patris cla-
mat : Per me Reges regnant, & legum conditores iusta deternunt.

Sap. 6. v. 4. *ADomino data est vobis potestas & virtus ab altissimo,*
&c. quoniam estis ministri regni illius Sirac. 17. v. 14. In distributio-
ne nationum universæ terre unicuiq; genti ducem profecit. Dan. 2.
v. 20. Sit nomen Domini benedictum in secula ; quia sapientia & for-
titudo eius sunt, isroremovet Reges & constituit reges. Rom. 13. v. 1.
Non enim est potestas nisi à Deo : quæ verò sunt potestates, à Deo
ordinatæ sunt. Itaq; qui quis resistit potestati, Dei ordinationi re-
sistit.

16. Quam ob causam etiam illo ipso in capite v. 4. ab
Apostolo Magistratus dicitur Minister Dei : *Non frustra gla-*
dium gestat, Dei minister est, altor ad iram ei, qui, quod malum est,
fecerit. Item, quia divinitus commisso munere defunguntur,
alibi in Sacris vocantur *Dij Psal. 82. v. 2. Ego dixi, Dij estis, & fi-*
lij excelsi omnes.

17. Vnde colligimus ejusmodi *τὸ ἐπίστατον* : Jure divino ac *Homini*
bonâ conscientia licere homini Christiano, cum legitime *Christiano*
vocetur, Magistratum gerere. *concessum*

18. Rationes sunt manifestæ, & prima sumitur ex jam *est gerere*
dictis : quia est ministerium & ordinatio divina : quæ contra *Magistra-*
Christianismum pugnare nequit. 2. Quia Evangelium non, *tum.*
abolet politias, ut neq; Medicinam, neq; agriculturam : sed *1.*
de alia, nempè spirituali, concionatur justitia, quæ est per fi- *2.*
dem in Christum.

19. Con-

Obiectio- 19. Contra posteriorem hanc rationem obijciunt Ana-
nes Ana- baptistæ ac Liberrini sequentia dicta: Rom. 12. v. 17. *Nullum*
baptista- *malum pro malo reddite.* Item Matth. 5. v. 36. *Ne resistatis malo.*
rum. Et Deut. 32. v. 25. inquit Jehova. *Mea est ultio & retributio:* Et

Prov. 24. v. 29. *Ne dicas, quomodo fecit mihi; sic faciam ei:* Et simili-
lia. Inde q̄; calumniati sunt Celsus, Julianus, & alij ejus surfu-
ris homines, Evangelium prohibitionem vindictæ tollere Ma-
gistratum.

Responsio. 20. Verum indocti illi homines ignorantes Scripturam,
confundunt ea, quæ Sacræ literæ accuratè distinguunt, nem-
Vindictæ pè vindictam ordinatam & inordinatam.

ordinata 21. Vindicta ordinata est publica illa, quæ fit certo ordi-
& inordi- ne, certis legibus, bono fine absq̄; odio personæ per Magi-
nata di- stratum.

stinguitur. 22. Inordinata est privata illa, quæ fit sine ordine, sine
legibus, & affectu malo, tenditq̄; in malum sive perniciem
ejus, de quo petitur vindicta.

Privata 23. Non igitur omnis vindicta locis illis allegatis vel
vindicta doctrina Evangelij prohibetur, sed duntaxat hæc posterior
prohibita. rejicitur, ideòq̄; non tantum in personis privatis, verum
etiam publicis illis, Magistratum gerentibus. Quando enim
& istæ contra ordinem legum, privata cupiditate, gladio
abutuntur, æquè contra prohibitionem hanc peccant: atq̄;
privati: ut privata ac injusta vindicta erat Regis Saul, Davi-
dem tollere conantis.

Publica 24. Publica verò illa tantum abest, ut per Evangelium
non prohi- tollatur, ut potius stabiliatur & confirmetur. Quandoqui-
bita. dem Apostolus Paulus Rom. 13. v. 4. disertè Magistratum vo-
cat *ἐξ ἑδνῶν vindicem ad iram.* Et dictum allatum ex Deut. 32. v. 35.
partis adversæ opinionem haudquaquam stabilit: sed hanc
nostram sententiam mirum in modum confirmat. Deus
enim ut justus judex punit peccata, sed non semper modo
eodem: interdum immediatè, & sine ope humana, ut cun-
delet Sodomam: interdum mediatè in suppliciis ordinariis,
quæ Magistratibus commendavit. Quocirca vindicta Magi-
stratus, non hominum, sed ipsius Dei vindicta est.

25. Diffè-

25. *2* Differentia specifica consistit in illis definitionis verbis: *legitime imperans subditis*. Quia ejus majestas & potestas exprimitur: eaq; magna quidem asseritur, libera tamen, ut cuius liceat, quod lubet, non conceditur.

26. Debet enim LEGITIME imperare subditis. Ergo i. nulli Magistratui licet contra verbum Dei nova dogmata credere, aut idololatricos cultus instituere *Ios. 1. v. 8. 11.* Non licet Magistratui contra leges cum Decalogo congruentes innocuum sanguinem effundere, cum de innocentibus non minus Magistratui, ac cuius privato dictum sit. NE OCCIDAS. Non licuit Achabo innocentem Naboth lapidare *1. Reg. 21. v. 19.* neq; Ioram fratres suos & Principes Juda occidere: Propterea ultio divina ipsi denunciatur *2. Paral. 21. v. 4. & 12.* Conferantur *2. Reg. 24. v. 4. Matth. 14. v. 10. 111.* Non licet Magistratui bona Subditorum ad se rapere. Præceptum enim: *Non furtum facies*, obligat omnes homines, & distinguit ac munit omnium hominum dominia, Regum & Subditorum. Naboth licuit vineam suam Achabo denegare: Achabo verò vineam alienam, justo Domino per fraudem interfecto, rapere non licuit *1. Reg. 21.* Alias legitima vectigalia & tributa divinitus ei concessa & ordinata, ei deneganda non sunt juxta illud Christi *Matth. 22. v. 21. Reddite Cesari, QUAE sunt Cesari.*

27. Differentiâ igitur hâc Magistratus Bonus à Tyranno potissimum distinguitur. Bonus enim Magistratus potestatem suam habet à Deo: Contrà Tyrannus eam rapuit, aut nefariè legitimâ abutitur. Ille semper habet *ωγαίρειν* rectè faciendi: & propterea plerumq; & in præcipuis officij sui partibus rectè facit, etiamsi interdum labatur ac errer: cum non sit justus in terra, qui bene faciens etiam non peccet. *Ecclesiast. 7. v. 21.* Tyrannus contra nunquam habet *ωγαίρειν* rectè faciendi, & propterea plerumq;, & in præcipuis officij partibus sceleratè agit, etiamsi interdum justa faciat, ut Saul, Cambyfes, Sardanapalus, & alij Similes. Elegantem collationem Boni Principis ac Tyranni vide apud Hafenreferum in loco de Magist. Politico.

Differentia specifica.

Magistratus legitime imperet subditis.

Vectigalia & tributa danda Magist. Magistratus bonus à Tyranno distinguitur.

B

28. Quan,

28. Quando igitur interdum in imperijs cernimus omnis generis vitia & confusiones: Hæc ab illis accurate distingua-
mus, vitiaq; & confusiones suo auctori, Diabolo, & ejus organ-
nis, impiis ac sceleratis hominibus, remittamus, de Imperijs
interim ipsis, inq; illis de muneribus politicis, tanquam rebus
optimis & à Deo ordinatis rectè & piè sentientes & judican-
tes.

Officium 29. Cæterum officium Magistratus est, ut sit custos utri-
Magistra- usq; tabulæ *Deut. 17. Ios. 1. v. 7.* hoc est, faciat sonare vocem
tus. Decalogi in genere humano, tueatur universam legem natu-
ræ, & transgressores justè ulciscatur.

Prima ta- 30. Primæ tabulæ custos est: quando i. ipse amplectitur
bula Deca- & amat doctrinæ Cœlestis puritatem *Deut. 17. v. 18. Ios. 1. v. 8.*
logi custos. ii. illam tueatur, falsam contra doctrinam prohibet *Deut. 13.*
v. 5. 6. iii. Quod veræ obstaculo esse animadvertit, exemplo
Salomonis, Ezechix, Josiæ, Josaphati, Nabucadonosoris,
tollit. *1. Reg. 5. 2. R. g. 18. v. 4. 6. 23. vers. 2. 4. 2. Paral. 17. v. 7.*
Daniel. 3. v. 29. hoc est, tollit impios cultus, & curat propo-
ni veram de Deo doctrinam, & erudiri populum de veris
cultibus, *Deut. 17. Psal. 2. 24. Esa. 49. 1v* Consiliis & auxiliis
Ecclesiæ, res & ministeriam promovet *Psal. 12. v. 29. Esa. 49.*
v. 23. v. fovet scholas: in quibus bonæ literæ & artes, Eccle-
siæ necessariæ doceantur. *v. 1.* In omnibus rebus piè admini-
strandis os Domini, hoc est, verbum Dei, consulit, & ei ob-
temperat *Ios. 1. v. 8. Psal. 119. v. 24. vii.* Ad gubernationem
viros pios, honestos; ac bonos sibi eligit & adhibet: impios
verò, sceleratos, & malos perfecto prosequitur odio:
Exod. 18. v. 21. 2. Paral. 19. v. 7. Psal. 101. v. 4. viii. Ipse est pieta-
tis & virtutis exemplar. Recte enim Claudiamus Principem
alloquitur:

In commune iubes si quid, censesq; tenendum,

Primus iussu sibi: tunc observantior equi

Fit Populus, nec si re vitat, quum viderit ipsum

Auctorem parere sibi: Componitur Orbis

Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus

Ham.

Humani edicta valent, quam vitæ regentis.

Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

31. Hinc colliguntur sequentia specialia *ἰσομετὰ*: 1. Religionis cura ad Magistratum quoq; pertineat *Psal. 2. v. 12. Psal. 24. v. 7.* Ideo Regi Joas, cum inauguraretur, datus est Codex legis Dei in manus *1. Reg. 11. v. 21.* ut mandatur *Deut. 17. v. 18.*
32. II. Quod Magistratus tantum veram religionem in sua Repub. tolerare debeat. 1. Quia hæc sola omnium virtutum fons, publicæq; ac privatæ justitiæ causa est. 2. Quia id ipsum unice mandat & requirit primum Decalogi præceptum: *Non habebis Deos alienos coram me.*
33. Quando autem Respublica morbida est, & Magistratus suo jure perfectè uti nequit, tum pacis publicæ retinendæ causa tristiumq; seditio- num vitandarum necessitate adductus cogitur supersticiosos, errantes & hæreticos ferre. Melius enim est habere quandam religionem, quam nullam.
34. III. Etsi Magistratus neminem cogere ad credendum queat; cogere tamen potest locomotivam, ut audiat doctrinam veram: potest promovere media, quibus excitetur fides, potest impedire scandala & post diligentem inquisitionem & cognitionem, ejicere hæreses & errores publicos, labefactantes fidem.
35. Secundæ tabulæ custos est, quando regit suos cives & subditos: simulq; defendit.
36. Gubernatio illa fit secundum leges, partim divinas, partim positivas, sive humanas: idq; & proponendo & exequendo.
37. *Proponendo* quidem; Quia enim princeps vicarius Dei est. 1. Sonare debet vocem legis moralis, & juxta eam Subditos regere: Deus enim, ut generis humani sapientissimus est conditor: ita etiam vult illud cum suâ sapientiâ & justitiâ, in Decalogo expressa, congruere. 2. Deinde debet honestis legibus, cum Decalogo congruentibus honestatem & utilitatem Subditorum plantare, promovere, & conservare.

Religionis
cura ad
Magistra-
tum perti-
net.

Magistra-
tus tan-
tum ve-
ram reli-
gionem
tolerare
debet.

Magistra-
tus nemi-
nem potest
cogere ad
Religio-
nem.

Secundæ
tabulæ cu-
stos est
magistra-
tus.

I. Guber-
nando ci-
ves.

**Executor
legum.**

38. Porro *Executor* Decalogi & suarum legum est 1. Quando exercet judicia, & sine personarum respectu justè judicat, priusq; causam cognoscit, quàm fert sententiam. 2. *Paral.* 19. v. 6. 2. *Samuel.* 14. v. 17. *Iob.* 29. v. 14. 11. Quando pœnis corporalibus contumaces punit. *Non enim frustra gerit gladium, sed Dei minister est, vindex iram ei, qui mala agit,* *Rom.* 13. v. 3. Et *Gen.* 9. v. 6. inquit Jehova: *Quicumq; effuderit humanum sanguinem, eius sanguis effundetur.*

**Magistra-
tu Politi-
co licet ex-
ercere iu-
dicia civi-
lia & cri-
minalia.
Obiectio-
nes.**

39. Vnde colliguntur sequentia *ωροισματᾶ*: I. Quod Magistratui Christiano judicia civilia & criminalia exercere liceat.

40. Nam Apostolus Paulus *Rom.* 13. v. 3. & 4. expressè docet, Magistratū honore afficere bona opera, & punire mala.

41. Quatuor Scripturæ dicta hic objici possunt I. *Matth.* 7. v. 1. *Nolite iudicare, & non iudicabimini.* II. *Rom.* 14. v. 4. *Tu verò quis es, qui iudicas alienum servum.* III. I. *Cor.* 4. v. 5. *Nolite ante tempus iudicare.* IV. *Hebr.* 13. v. 4. *Scortatores & adulteros punit Deus.*

**Responso-
nes.**

42. Verùm ista nihil contra nos. Primum enim loquitur de malignis rerum vel personarum censoribus. Alterum damnat immodicum fastum eorum, qui libertatis Christianæ cognitione tumidi infirmiores nihili omnino faciunt. Tertium agit de judicijs ortis ex levibus indicijs & suspicionibus, non verò de privatis charitatis, multò minus de Politia, vel politica vel Ecclesiastica, ut eam rejiciat. Ultimum non excludit, sed includit Magistratum: Quandoquidem Deus vel immediate sine Ministerio hominum, vel mediatè per Magistratum punit peccata.

**Sceleratis
legitimè
convictis
gratiam
dare bonâ
conscientiâ
Magistra-
tus non po-
test.**

43. II. *ωροισματᾶ*: Licet Magistratus summus habeat jus vitæ ac necis: nihilominus sceleratis legitimè convictis bonâ conscientia pro lubitu gratiam dare, aut prorsus condonare non potest. Quia potestas illa non est inde pendens sed dependens, quippe finita & determinata 1. Verbo & gloria Dei, a quo tota illa est. 2. Vitæ communis honestate & tranquillitate: & 3. civium seu subditorum incolumitate.

44. Ut igitur quæstio hæc rectè decidatur, distinguenda sunt

da sunt duo. 1. Peccata ipsa. 2. Circumstantiæ delinquentium.

45. Peccata sunt duplicia: quædam simpliciter & per se capitis pœnam merentur, quædam tantum ex Principis constitutione.

46. Illius generis sunt scelera, quæ 1. directè in ipsum Deum spectant & committuntur, ut sunt Blasphemia, Magia, Sacrilegium: 2. in ipsam naturam humanam, ut Sodomia, in pecora bruta coardescens hominum libido. 3. In ipsam Civium incolumitatem, ut homicidium, latrocinium.

47. Hujusmodi igitur Scelera, quia generis humani fontem extinguunt: caveat Magistratus, ne cum damno ac periculo honoris Dei ac societatis humanæ parcatur reo. *Dent. 13. v. 8. 9.*

48. Concedimus quidem, quod Magistratus facinorosorum horum hominum misericordiâ tangi, & aliquando ab exquisitis tormentis suppliciorum abstinere queat; prorsus verò absolvere, qui merentur capitis pœnam, non debet. Semper enim in conspectu habere tenetur verba Jehovæ *Deut. 19. v. 19. Exscindes malum è medio tui, & 2. Reg. 28. v. 4. Quia dimisti virum, quem ego exscindere iusseram, erit anima tua, loco anime illius.*

49. Cum posterioribus verò peccatis aliter sese res habet: Ut enim Principi licet augere pœnas, legibus constitutas, ex justa causa, ut David 2. *Sam. 12. v. 5.* Ita etiam in ejusdem est potestate, illas ipsas criminum pœnas legibus positivis sancitas ex justa causa mitigare.

50. In delinquentibus deinde hominibus voluntas, propositum, circumstantia sexus, ætatis, vitæ ante actæ maleficium distinguunt malefacta, ne in eodem facto ejusdem sceleris correorum hominum par sit crimen: Quocirca neq; æqualis pœna illis est imponenda.

51. Si igitur Princeps omnino alicui in ejusmodi delictis gratiam dare velit 1. faciat id non ex privato duntaxat favore: sed ex justa & Reipub. necessaria causa. 2. Reum criminis non a tota, sed tanta duntaxat pœna liberet. 3. Caveat, ne

*Quomodo
Princeps
gratiam
dare de-
beat.*

at, ne lenitatis exemplum pariat delicto patrocinium Impunitas enim Scelerum multos, invitat ad peccandum.

Que leges politica probanda.

§2. III. *νόμιμα*: Illæ duntaxat leges Politicæ probandæ sunt, quæ legi naturæ (cujus Decalogus est Epitome) consentiunt, & ad salutem populi sunt comparatæ. Cæteræ non leges sunt, sed tyrannica vincula *Esa. 10. v. 1.*

Lex judicialis Moïsaica Magistratum præcisè non obligat.

§3. IV. *νόμιμα*: Lex judicialis à Mose lata Magistratum Christianum non præcisè obligat. Quia lex tantum obligat præcisè illos, quibus est lata: At lex illa judicialis tantum Judæis erat lata. 2. Quia lex data ad certum tempus, auctoritatem suam non retinet ultra illud tempus, sed tantum æquitatem præcipit, sceleribusque pœnas decernit, non verò pœnæ peculiarem modum, pro circumstantia temporis, loci, populi temperandum. 3. Quia Christianis liberum & concessum est, suarum gentium uti legibus, modo eæ rationi sint consentaneæ.

Decimarum solutio non tollenda.

§4. *νόμιμα* v. Decimarum solutio propter ceremoniarum ablationem non statim tolli debet. 1. Quia præceptum hoc non simpliciter fuit ceremoniale, sed morale: cum recta ratio doceat, quòd communi utilitati inservientes, stipendiis ali debeant *1. Cor. 9. v. 7.* 2. Quia id ipsemet Christus docet *Matth. 10. v. 10. Dignus est operarius mercede sua.*

2. Defendendo cives.

§5. Cæterum altera secundæ tabulæ custodia in eo consistit, ut pro pace & libertate publica vel defendenda vel recuperanda cum hoste dimicet, atq; ita cives suos legitimis ac necessariis sumtis armis defendat.

Bellum.

§6. Legitimum igitur & necessarium bellum Magistratum politico licet gerere.

§7. Ne verò decipiamur ambiguitate, notandum vocem belli in sacris duobus sumi modis. 1. Pro bello spirituali: Deinde pro bello carnali.

Bellum spirituale.

§8. *Spirituale bellum* est illud, quod gerit homo regeneratus adversus propriam suam carnem, Satanam & mundum *Gal. 3. v. 17.* in quo arma nobis necessaria, sunt fiducia in Christum, Pietas, verbum Dei, & similia *Eph. 6. v. 13. 1. Cor. 10. v. 4. 2. Thess. 5. v. 5.*

§9. *Carnale*

59. Carnale bellum est, quod armis carnalibus geritur: & hoc à Magistratu Christiano gerendum esse necessitate ita urgente & postulante testantur pij Judices, & Reges historiae Sacrae. Cujus partim personae, partim concomitantes actiones sunt considerandae.

60. Personae sunt dux & milites.

61. Dux vel est ipse Magistratus politicus: vel ab hoc conductus & constitutus. Privato enim, ut privato, bellum gerere non licet: cum belli actio sit potissima pars summæ potestatis.

62. Dux tria potissimum attendere debet. 1. Ut sciat causas belli sui justas & necessarias esse. Quae sunt vel remotæ vel propinquæ.

63. Remota sunt 1. Pax futura. 2. emendatio hostis, à quo injustè fuimus læsi ac læssiti.

64. Propinquæ. 1. Repetitio illatarum rerum, quae nobis injustè fuerunt ab hoste ereptæ. 2. repulsi, ultio, & vindicta injuriarum, contumeliarum, & scelerum in nos perpetratorum. 3. deniq; defensio illorū, qui nobiscum sunt in fædere.

65. Deinde ut sciat, bellum, quod gerit, justum esse. Iustum vero illud censetur bellum. 1. Quod ob dictas rationes geritur. 2. quod absq; periculo totius Reip. & salutis publicæ intermitteri non potuit. 3. quod à summo Magistratu geritur. 4. In quo nulla est hostilis actio, nisi prius per Fetiales, hoc est publicos armorum & belli nuntios hosti fuit indictum, simulq; pacis conditiones fuerunt oblatae.

66. Tandem ut sciat, quid in negotio Religionis faciendum vel tentandum: an etiam veram religionem armis defendere liceat. 1. Distingnatur hie inter superiores, qui potestatem in nos habent, & inter externos, quibus nullum in nobis jus est. Non quidem contra illos: Sed contra hos omnino religio etiam armis defendenda est. 2. Quando vera religio publico consensu ab omnibus alicujus Reipub. vel Regni Ordinibus recepta est: pars vero istius Reipub. illam conatur vi quâdam evertere; tum etiam illi vi publicâ & armis, si aliter fieri nequit,

Bellum
carnale

Dux belli

Causa
Belli remo-
ta.

Causa
propinqua

Bellum
iustum.

An veram
religio-
nem liceat
armis de-
fendere.

est.

est resistendum *Ios. 22. v. 10. 11. 12. 2. Reg. 23. v. 15.* Sic licuit Constantino adversus Collegam Licinium Christianos defendere. 3. Non verò religionis propagandæ causâ bellum, exteris, qui nobis subjecti non sunt, inferre conceditur. 1. Quia apertè pugnat contra mandatum Christi, qui iussit, ut doceamus & prædicemus Evangelium, & ubi non admittitur, fugiamus & cedamus *Matt. 10. v. 23. 2.* Quia Jehova non præcepit suis, ut alienas invaderent regiones, bellâq; inferrent propter idololatriam, sed suæ terræ altaria evertere iussit. *Deut. 7. v. 1. & 5.*

*Miles
mercena-
rius nemo
est bonâ
conscien-
tiâ.*

67. Porro de Militibus multa & varia disputant Politi-
ci: Nos unam duntaxat quæstionem hîc movebimus. *An ali-
quis bona conscientia esse possit miles Mercenarius, qui precio conductus,
quævis castra sequitur.*

68. Si Theologicis oculis rem exactius intueamur, quic-
quid etiam hîc vel disputent vel concludant alij, in negati-
vam partem descendendum esse putamus. 1. Quia ejusmodi
milites non suo Magistratui, sed exteris Principibus militant.
2. Quia neq; finem neq; belli causam pensi habent, sed aut
prædam illicitam aut lucellum sanè non illicitum duntaxat
anhelant. 2. Quia vocationem, quam à Deo habent, pessimè,
& sine ulla necessitate deserunt, Parentes, uxores, liberos,
opificia sua & rem familiarem totam negligunt ac relin-
quunt. 4. Quia plerumq; ex eorum sunt numero, qui pro pre-
cio etiam innoxium sanguinem fundunt, quos certè manet
horrenda Dei execratio, quæ extat *Deut. 27. vers. 25. 5.* Quia
ejusmodi vitæ genus videntur sectari, de quo notus est ver-
sus Luciani:

Nulla fides pietasq; viris, qui castra sequuntur.

*Actiones
bellum
concomi-
tantes.*

69. Quod attinet bellum concomitantes actiones: qua-
les sunt: infidiæ, prædationes, creptiones facultatum, ob-
sidiones, & similes calamitates, quæ in bello hostibus infer-
ri solent; de his quæri solet, an sint justæ, ideoq; Christianis
concessæ.

70. Affirmativam defendimus, quia si bellum justum
est, etiam sunt justæ actiones bellum concomitantes, & sine
quibus bellum esse nequit.

71. Cum

71. Cum vero verè dicatur apud Politicos: *etiam iustissimum bellum non esse sine iniuria*: rectissimeq; moneat Augustinus Epist. 103. ad Bonifacium, *non satù esse bellum iustum, nisi etiam iustè geratur*; cautè & circumspèctè agendum est, ne quid peccetur in excessu.

72. I. Sæpius contingit, ut milites gregarij vel prædarij cum nocëtibus & hostibus amicos & innocentes spolient, qui potius, per sociorum aut innocentium agros iter facientes, in mentem sibi revocare deberent, quas illis leges Johannes Baptista præscripserit, Luc. 3. v. 14. *Neminem concurrite, neminem dolo opprimite: & contenti estote stipendijs vestris.*

Milites
gregarij.

73. II. Verum quidem est illud Augustin. *Cum iustè bellum suscipitur, utrum apertè pugnet aliquis, an ex insidijs, nihil interest*: interim data fides violari non debet, quando quidem fides, etiam hosti data, servanda est, quamdiu ipse prior datam non frangit Psa 15. v. 4. Si autem ipse fregerit, in justo bello, insidijs, dolo & stratagematis iustè licet fasq; est contra hostem uti. Dominus ipse mandavit Josuæ, ut insidias strueret Civitati Hai Jos. 8. v. 2. Davidi, ut à Philistæis diverteret, & ex adverso eos aggrediretur 2. Sam. 5. v. 23. Sic exploratores jussu Dei in promissam terram præmissi sunt, ijq; viri boni Chaleb & Josua.

Fides
etiam ho-
stibus data
servanda.

74. III. Incendia, pagorum demolitiones, arborum & segetum excisiones & vastationes, quando illis ad perniciem nostram non abutitur hostis, Sacra Scriptura non approbat Deut. 20. v. 19.

Incendia
& similia
non appro-
bantur.

75. IV. In oppidis expugnandis, quando de victoria certò constat, à sanguine civium, à sævitia in infantes, senes decrepitos, muliebrem sexum, & cum primis ab hujus pudicitia abstinendum est.

In oppidis
expugnandis
quid
faciendū.

76. V. Victoriã moderatè utendum, & observandum hic illud Augustini: *sicut bellanti & resistenti violentia redditur; Ita à victore Misericordiæ capto debetur, maxime in quo pacis perturbatio non timetur.* Et in eo laudati sunt Romani, quod sciverunt. *Parcere Subiectis, & debellare superbos.*

Victoriã
quomodo
utendum.

77. Hactenus de Magistratu. De Subditis Paucis. Primùm-

C

viden-

Subditi
quid sint.

videndū, qui sint subditi; Deinde, quæ sint illorū officia. Subditi sunt omnes, qui in illa regione sunt, cui præ est Magistratus, cujuscunq; etiam sint conditionis, ac dignitatis, sive proceres, sive nobiles, sive plebei sive politici, sive Ecclesiastici.

78. Ut igitur nullus politicorum, sic neq; ullus Clericorum ab Imperio Magistratus eximendus est. *i.* Quia Aaron Pontifex Mosi, ut Politico Magistratū, obedire debuit. *Exod.* 4. v. 15. & 32. v. 21. *2.* Quia Prophetæ, licet Spiritu Dei impulsī, Reges ac Principes arguerent; illis tamen in civilibus, ut par erat, honorem habuere. *iii.* Quia Christus ipse summus noster Sacerdos, Magistratum agnovit, & quo ad Civilia, ei se subjecit. *Matth.* 17. v. 24. & 27. *iv.* Quia idem quoq; Apostolus Paulus fecit, & faciendum aliis præcepit. *Rom.* 13. v. 2. *Omnia anima sit subditi potestatibus Sup. visibus.* Et Petrus *2. Epist.* 2. v. 10. damnat illos, qui dominatum contemnunt, neq; horrent convitiis incessere dignitates, quod nostri Pontificij diligenter observare velint.

*Clericus a
Magistra-
tus imperio
non exi-
miendus.*

*Officia
subditorū.
i. Honor
complecti-
tur.*

*Agnitio-
nem ordi-
nationis
divine.
Pietatem.*

*Fidelita-
tem &
σοφην.*

79. Officia porro Subditorum in duobus potissimum consistunt: *Honore & Obedientia.*

80. De honore in genere loquitur Petrus *1. Epist.* 2. v. 17. *Deum timete ac honorate Regem.*

81. In specie honor ille hæc potissimum complectitur virtutes. *i.* *Agnitionem Ordinationis divine*, nempe ut agnoscamus Ordinem hunc politicum a Deo esse institutum, & adhuc conservari, inq; eo lucere atq; conspici Sapientiam Dei, justiciam ac bonitatem erga genus humanum.

82. *ii.* *Pietatem*; ut pro Magistratu & ejus Salute ac gubernatione oremus. *Ier.* 29. v. 7. *Dan.* 6. v. 21. Et *1. Tim.* 2. v. 2. *Hortor*, inquit, *Apostolus, fieri obsecrationes, orationes, Postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate constituti sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & honestate.* Ita in primitiva Ecclesia Christiani pro Ethnicis Imperatoribus precati sunt, *Tertullianus in Apol. cap. 30.*

83. *iii.* *Fidelitatem & σοφην* ut de Magistratu nostro optime sentiamus, loquamur, omnibusq; modis honestis & a Deo

Deo concessis ejus famā, salutem, dignitatem, vitam, jus cau-
sam, personā, familiam tueamur, custodiamus defendamus.

84. iv. *Reverentiam*: ut Magistratum nostrum suspicia-
mus, revereamur, & timeamus, tanquam vicarium Dei, can-
dideq; de ipso statu judicemus, ac honorificè censeamus
1. Reg. 1. v. 23. & 31.

85. v. *Εὐπειθειαν & candorem*, quo toleremus Magistra-
tus nostri infirmitates ac nævos, eosq; semper in meliorem
partem accipiamus, vel, quantum fieri potest, regamus, vel
prudenti dissimulatione prætereamus; vel consiliis & admo-
nitionibus moderatis corrigamus: ejus quoq; sententiam
æquo animo subeamus *2. Sam. 19. v. 19.* injurias condonemus,
à vi nobis temperemus, & tandem nihil ei detrahamus, sed
cui timor timorem, cui honor honorem exhibeamus *Exod. 22.*
v. 28. Actor. 23. v. 5. 1. Pet. 2. v. 17. Rom. 13. v. 7.

86. vi. *Amorem*: qui complectitur gratitudinem & be-
nevolentiam omni officiorum genere declarandam *Gen. 47.*
v. 7. & 10. 2. Sam. 14. v. 4. 2. Reg. 19. v. 2. & 6. c. 20. v. 7.

87. *Obedientia*: Ut Magistratui, si is legitimus est, sive
alias fidelis sit, sive infidelis, sive justè sive avarè ac duriter
imperet, pareamus. *1. Sam. 8. v. 11.* Non enim sine singulari
Dei providentia propter scelera, populi Tyrannico Magistra-
tu sæpius premuntur & puniuntur.

88. *Obedientia* ista sequentia ferè officia continet. 1. Vo-
luntatem ultrò & vero studio sese Magistratui subjicientem;
idq; propter Deum & propriam conscientiam, juxta illud
Apostoli *Rom. 13. v. 5. Ideoq; necessitate subditi estote non solum*
propter iram, sed etiam propter conscientiam.

89. ii. Omnia officia externa, honestis legibus, divinis
& positivis, mandata.

90. iii. Opera militiæ togatæ & bellicæ, quæ ad defen-
sionem publicæ tranquillitatis, Ecclesiæ & Reip. suscipiun-
tur, in administratione forensi, in scholis, in acie, & simili-
bus.

91. iv. Justa vectigalia & tributa, tum belli tum pacis
temporibus debita: ut dicitur *Rom. 13. v. 7. Date Φόρον*, id est
pensio.

Reverentiam.

Εὐπειθειαν & candorem.

Amorem.

ii. Obedientia.

Obedientie officia specialia.

1.

2.

3.

4.

pensiones ordinarias de rebus, terra nascentibus, & τέλος, id est, vectigal pro rebus, quæ transvehuntur & permutantur in contractibus.

**Obedien-
tia metæ.**

92. Habet nihilominus obedientia hæc certas suas metæ, quarum summa continetur hæc regula: *Time Dominum, fili, & Regem. Oportet enim Deo magis obedire quam hominibus.* Prov. 24.

93. Quocirca in impiis decretis, quæ subditis falsam religionem imperant, non tenentur subditi obedire Magistratui: sed potius vitam debent profunderè, quam Dei mandata relinquere *Act. 5. v. 29.*

94. Aliter verò se res habet in externis & corporalibus negociis, ibi potius vis injusta sustinenda, quàm in illegitimam seditionem consentiendum. Non enim qui fert, sed qui infert injuriam, peccat *Col. 3. v. 22. & Cap. 4. v. 1.*

Errores.

1.

95. Tandem errores hoc in loco vitandi sunt. I. Marcionis, Donatistarum, & Manichæorum, qui Magistratum politicum improbarunt, huncq; à malo Deo sive Diabolo ortum & institutum esse impiè statuerunt.

2.

96. II. Anabaptistarum & Libertinorum, qui & Magistratus officia & subditorum obedientiam simpliciter damnant.

3.

97. III. Pontificiorum fastus, qui nimis abjectè de Magistratu, ejusq; officio sentiunt: interim verò utrumq; gladium Papæ Romano deferunt, & quantum quidem in ipsis est, Papale Imperium constituunt.

4.

98. IV. Pertinet hûc etiam Tyrannorum violentia, qui divinâ hæc ordinatione pessimè abutuntur, eamq; nefariè & malitiosè corrumpunt.

F I N I S.

99 A 6935

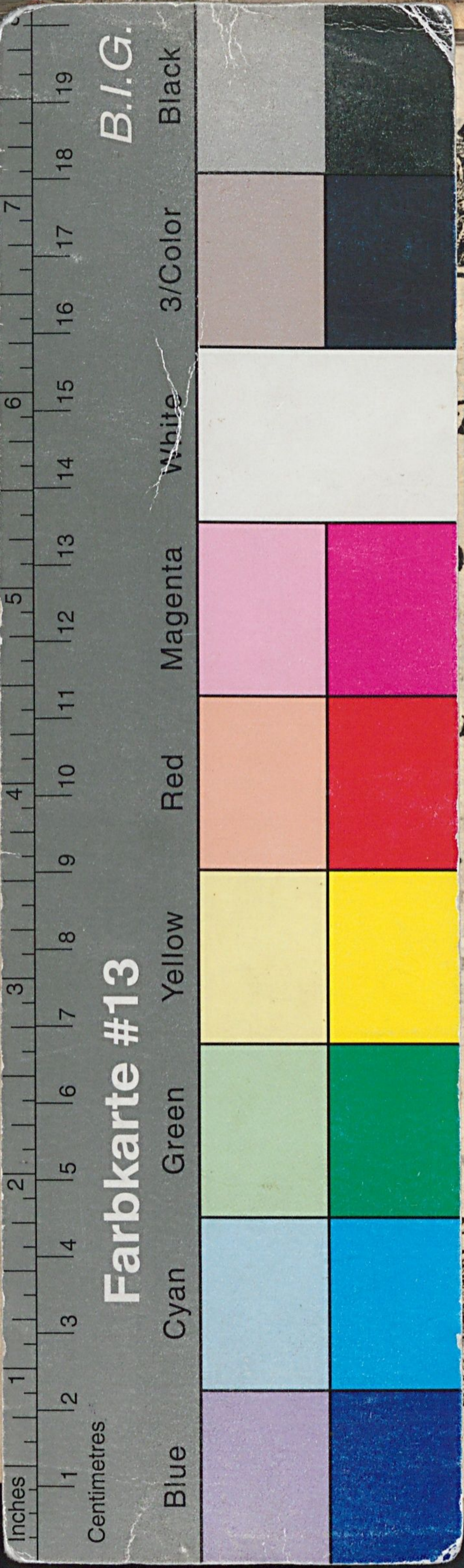
ULB Halle 3
005 360 463

TA 700

37

PARTITIONVM
 Theologicarum
 DISPUTATIO XXXVII.
 De
 STATV HO-
 MINIS POLI-
 TICO,
 In inclutâ & Florentissimâ Academiâ Wit-
 tebergenſi proposita
 PRÆSIDE
 IACOBO MARTINI
 Professore publico:
 Respondente
 TOBIA CVNONE
 Magdeburgensi,
 Sumptibus Clementis Bergeri
 Bil liopolæ Wittebergenſis.
 ANNO 1611.

